

Pedagoški aspekti u radu skladatelja Jana Vlačimskog

Mihaljević, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:486362>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Pedagoški aspekti u radu skladatelja Jana Vlašimskog

Mihaljević, Ena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:
University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Permanent link / Trajna poveznica:

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-09-08**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila
University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Muzička akademija u Puli

ZAVRŠNI RAD
**PEDAGOŠKI ASPEKTI U RADU SKLADATELJA JANA
VLAŠIMSKOG**

Mentor: izv.prof.dr.sc. Dijana Drandić

Student: Ena Mihaljević

Komentorica: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan Carlin

Pula, rujan, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

ZAVRŠNI RAD

PEDAGOŠKI ASPEKTI U RADU SKLADATELJA JANA VLAŠIMSKOG

Mentor: izv.prof.dr.sc. Dijana Drandić

Student: Ena Mihaljević

Komentorica: izv.prof.dr.sc. Ivana Paula Gortan Carlin

Pula, rujan, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Muzička akademija u Puli

ENA MIHALJEVIĆ

PEDAGOŠKI ASPEKTI U RADU SKLADATELJA JANA VLAŠIMSKOG

Završni rad

JMBAG: 0303085822 , redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Opća pedagogija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Posebne pedagogije/Glazbena pedagogija

Mentorica: izv.prof.dr.sc. Dijana Drandić

Komentorica: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan Carlin

Pula, 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____ Ena Mihaljević _____, kandidat za prvostupnika _____ Glazbene pedagogije _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Ena Mihaljević

U Puli, 14.rujna, 2023. godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOGA DJELA

Ja, Ena Mihaljević, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, nositelju prava korištenja, da moj završni rad pod nazivom „Pedagoški aspekti u radu skladatelja Jana Vlašimskog“ upotrijebi da tako navedeno autorsko djelo objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te preslika u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Student
Ena Mihaljević

U Puli, 14.rujna, 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	8
2. SAŽETAK POVIJESTI GLAZBE U VIROVITICI.....	9
3. JAN VLAŠIMSKY	10
4. PEDAGOŠKI ASPEKTI SKLADATELJA JANA VLAŠIMSKOG	13
4.1. Temelji službenog glazbenog obrazovanja u Virovitici - Društvo za promicanje glazbe..	15
4.2. Povijest imena i lokacije škole	16
4.3. Jan Vlašimsky-učitelj i pedagog.....	17
5. GLAZBENA UDRUŽENJA U DOBA JANA VLAŠIMSKOG	19
5.1. Hrvatsko pjevačko društvo „Rodoljub“ Virovitica	20
5.2. Češka beseda.....	21
6. GLAZBENA ŠKOLA JAN VLAŠIMSKY DANAS	26
6.1. Nastava i glazbene aktivnosti škole.....	27
6.2. Perspektiva i razvoj Glazbene škole Jan Vlašimsky Virovitica	28
7. ZAKLJUČAK	30
8. POPIS LITERATURE	31
9. SAŽETAK	32
10.SUMMARY	33
11.POPIS SLIKA	34

1. UVOD

Češki su doseljenici u Hrvatskoj dali veliki doprinos razvoju mnogih područja ljudskog djelovanja, od sporta, preko znanosti do umjetnosti, a osobito glazbe. Češki glazbenici koji su dolazili kao članovi ili voditelji vojnih orkestara u mnogim su manjim sredinama postavili temelje glazbenog života i pedagogije. Jan Nepomuk Vlašimsky primjer je presudnog utjecaja na glazbenu kulturu i pedagogiju jednog malog grada kao što je Virovitica, gdje se njegovo djelovanje tijekom čitave polovice 20.stoljeća i danas poštuje i pamti u imenu glazbene škole.

Za glazbeni život Virovitice svakako je najznačajnija 1886. g. kada na mjesto učitelja i kapelnika dolazi Čeh Jan Vlašimsky. Zahvaljujući njemu stvorene su osnove glazbenih udruga koje djeluju i danas. Taj neumorni muzičar, skladatelj i aranžer, pedagog i voditelj ostavio je neizbrisiv trag u glazbenom životu Virovitice.

U ovom radu govorit će se o životu skladatelja Jana Vlašimskog, njegovom djelovanju kroz povijest, o udruženjima koje je vodio, te o njegovom zalaganju u promicanju glazbenog stvaralaštva na području grada Virovitice.

2. SAŽETAK POVIJESTI GLAZBE U VIROVITICI

Početak glazbenog obrazovanja u Virovitici službeno datira iz 1882. godine kada se glazbeno obrazovani građani te doseljenici iz Austrije, Njemačke i Mađarske (Roušali, Scholz, Knitel, Pečen, Tauber, Badžura – gudači i puhači) okupljaju na inicijativu *Društva za promicanje glazbe* u malu glazbenu kapelu čiji je prvi voditelj bio nadzapovjednik vatrogasnog društva g. Wagner, po nacionalnosti Čeh. Važnost Čeha pri inicijativi glazbenog obrazovanja u Virovitici pojasnit će se u drugim poglavljima ovoga rada, ali njihov doprinos je neupitan te današnji rezultati počivaju na njihovim temeljima. Godine 1883. potvrđeno je od državnih vlasti i službeno osnivanje *Društva za promicanje glazbe*, čija je svrha glazbeno podučavanje školske omladine oba spola niže i više Pučke škole te održavanje stalne glazbe u Virovitici. U sklopu Društva osnovana je i *Guslačka škola* koja djeluje u prostorima Glazbe. Uskoro joj grad, zbog premalog prostora dodjeljuje jednu školsku učionicu.¹

Godina dolaska Jana Vlašimskog u Viroviticu, 1886., bilježi se i kao godina osnivanja glazbene škole. Glazbena škola djeluje i za vrijeme 1. svjetskog rata, a financijski je podržava Državna uprava iz Zagreba. Interes za glazbenim obrazovanjem u stalnom je porastu te 1922. godine Glazbenu školu polazi čak 49 učenika. „Pripomoć za rad Glazbene škole dolazila je od tadašnje Zemaljske vlade, dok je Društvo za promicanje glazbe sredstva jednim djelom prikupljalo od potpomažućih članova, općinskog poglavarstva i virovitičkog vlastelinstva Schaumburg – Lippe. Za svoj rad, Vlašimsky nije bio nikada odgovarajuće plaćen, umjesto plaće, dobivao je nagrade-i to ne prema radu, već prema stanju blagajne“ (Herout, 2016, 47).

¹ Izvor: <https://www.vlasimsky.hr/povijest/> (05.07.2023.)

3. JAN VLAŠIMSKY

Prema riječima autora knjige „Jan Nepomuk Vlašimsky“ Vjenceslava Herouta (2016), Jan Vlašimsky okarakteriziran je kao dirigent, zborovođa, kapelnik, skladatelj i aranžer te glazbeni pedagog i kulturni djelatnik koji je 50 godina neumorno vodio i razvijao glazbenu kulturu u Virovitici te je s razlogom virovitička glazbena legenda.

Slika 1. Jan Nepomuk Vlašimsky²

Jan Nepomuk Vlašimsky rođen je u Češkoj, u mjestu Všenji, 1862.godine gdje je završio osnovnu školu. Srednju školu polazio je u Turnovu, a glazbu je studirao u vojnoj školi Pavlis u Pragu. Kao narednik-glazbenik i zamjenik kapelnika u 52. regimenti austro-ugarske vojske odslužio je i vojni rok, a zatim se zaposlio u Pečuhu kao ravnatelj orkestra koncertne glazbe. Boraveći u Mađarskoj, oženio se Marijom (rođenom Pupoš), a obitelj Jana Vlašimskog prikazana je na slici 2. (Herout, 2016, 4). Imao je sina Ivana, kćer Mariju, Anu i Ceciliju te unuke Darka, Ivicu i Jelku.

² Izvor: <https://nacionalnemanjine.hr/jan-vlasimsky-viroviticki-glazbeni-velikan/> (05.07.2023.)

Slika 2. Obiteljska fotografija Jana Vlašimskog (1924.)

U Viroviticu je došao 1886. povodom izbora na natječaju za novog kapelnika Društva za promicanje glazbe (danas Gradska Glazba Virovitica). Po izboru, Virovitičkoj glazbenoj publici predstavio se koncertom na Silvestrovo u dvorani hotela „K Lippeovoj ruži“ i vodio orkestar u kojemu je bilo 12 glazbenika. Tadašnje novine zabilježile su uspješni nastup te je tako počeo polustoljetni glazbeni život Jana Vlašimskog, gdje je do umirovljenja, 1936. Više od 50 godina vodio i razvijao glazbenu kulturu, pri čemu se isticao velikom energijom i entuzijazmom (Herout, 2016)

Vrlo značajan trag zabilježen je u *Hrvatskom pjevačkom društvu „Rodoljub“* (podpoglavlje 5.1.) gdje je vodio muški pjevački zbor, a početkom 20.stoljeća osnovan je i ženski, dakako i mješoviti pjevački zbor. Također, bio je vođa tamburaškog društva te je bio vrlo uspješan u tome, a također nastupao je i kao kapelnik sa Gradskom glazbom. Obnašao je dužnost predsjednika *Česke besede* u dva godišnja mandata (podpoglavlje 5.2.).

Život i djelovanje Jana Vlašimskog obilježavaju značajna nacionalna i socijalna previranja u periodu „jačanja nacionalne svijesti“. Skladbe i pjesme koje je radio i pripomagao brojnim

autorima u izradi bile su prosvjetne misli, koračnice marševi što je većinom bilo domoljubnog i patriotskog karaktera (Herout,2016, 79)

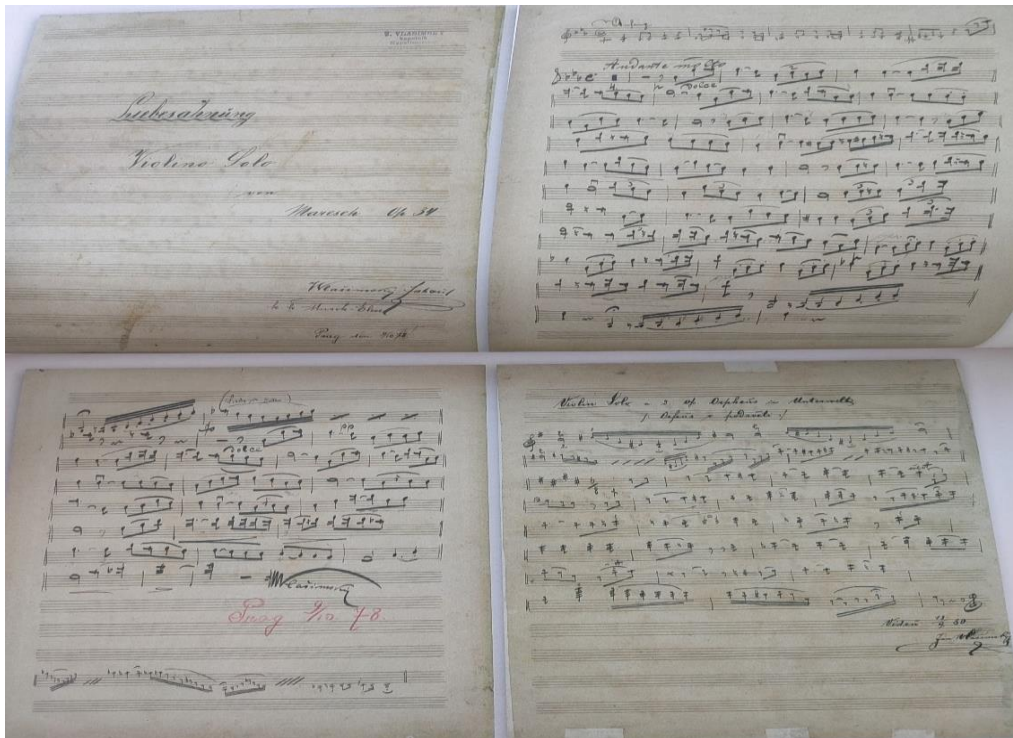
Zahvaljujući njegovu radu Virovitica je dobila jednu od najstarijih glazbenih škola na hrvatskom sjeveru koja se i danas zove *Glazbena Škola Jan Vlašimsky* te je u samom vrhu hrvatskog glazbenog obrazovanja, uzimajući u obzir rezultate državnih i međunarodnih natjecanja. Osobito je bila popularna škola violine, ali su se učili i drugi instrumenti, glasovir, harmonika, violončelo, tambure. U njegovo vrijeme Virovitica je imala nekoliko dobrih gudačkih i tamburaških orkestara. Vlašimsky je za sobom ostavio i brojne skladbe, jer je za sve virovitičke glazbene orkestre i zborove marljivo skladao, po uzoru na Ivana pl. Zajca.

U svrhu održavanja sjećanja na virovitičku glazbenu legendu, od 2003. u gradu Virovitici održava se manifestacija *Proljećni zvuci Jana Vlašimskog* pri čemu se organiziraju koncerti i nastupi Gradske Glazbe, HPD-a Rodoljub te Glazbene Škole Jan Vlašimsky .

4. PEDAGOŠKI ASPEKTI SKLADATELJA JANA VLAŠIMSKOG

Jan Vlašimsky došao je u Viroviticu relativno mlad. Imao je 24 godine, ali iza sebe imao je popriličnog glazbenog iskustva. O njegovom radu od dolaska u Pečuh do dolaska u Viroviticu sačuvane su samo fragmentarne bilješke.

Prvi sačuvan notni zapis potječe od 9.listopada 1878.godine, kada je imao tek 16 godina i pohađao glazbenu školu u Pragu. Bile su to pisane note za solo violinu *Mareševe skladbe Liebesahnung*. Iz navedenog dokumenta (Slika 3.) vidljivo je kako su pisane dobro uvježbanom rukom, a ne kao skladatelj početnik. Već time što je u Beču bio narednik i zamjenik kapelnika u 52.puku, da je zatim dodijeljen 53. puku kao violinist i klarinetist te da je 1885. godine imenovan upraviteljem orkestra u Pečuhu, dokazuje da se radi o vrhunskom glazbeniku (V. Herout, 2016., prema ASČ Daruvar. Burianova soba-podatke zapisao prof. Franta Burian, nekadašnji profesor Virovitičke gimnazije i osobni poznavaoac Jana Vlašimskog).

Slika 3. Najstariji sačuvani notni zapis Jana Vlašimskog iz 1878.godine³

³ Izvor: Vjenceslav Herout (2016.): Jan Nepomuk Vlašimsky, str: 37

Najznačajniji rad Jana Vlašimskog ogledao se kroz izuzetan angažman u Društvu za promicanje glazbe i Hrvatskom pjevačkom društvu Rodoljub (u daljnjem tekstu: HPD Rodoljub) te Češkoj besedi. U svim navedenim organizacijama, osim člana, jedno vrijeme bio je i na rukovodećim pozicijama. Rezultati su bili vidljivi kroz održavane javne nastupe, koncerte i zabave. Najčešći spomen Jana Vlašimskog bio je u radu glazbenih sastava, od puhačkog preko mješovitog do tamburaških sastava. Na mnogim koncertima u organizaciji Društva za promicanje glazbe izvođene su ne samo skladbe poznatih skladatelja već i one koje je skladao i sam Jan Vlašimsky. Tako se može izdvojiti Uskršnji ponedjeljak 1919.godine i njegova skladba *Domoljubni zvuci* (hrvatski karišik) te promenadni koncert koji se održao u lipnju iste godine na Jelačićevom trgu. Najprije je puhački orkestar svirao koračnicu Jana Vlašimskog *Na izlet*, zatim je zbor pjevao dvije pjesme: Vilharovu skladbu *S Velebita krik se ori* te razne valcere, polke i slično (V. Herout, 2016). Uz ovakve koncerte, Društvo za promicanje glazbe je za svoje članove organiziralo i vrtne koncerte koji su bili opušteniji i zabavniji. Iste godine organizirani su brojni drugi događaji, na kojima se pod dirigentskom palicom Jana Vlašimskog zabavljalo građanstvo Virovitice i okolice. Navedeno dokazuje trud i rad Jana Vlašimskog te da je izuzetan napor ulagao u rad s glazbenim sastavima, jer nije bilo jednostavno u kratkom vremenu ovladati sviranje zahtjevnih skladbi. „U isto vrijeme, kapelnik Jan Vlašimsky raspolagao je sa 20 glazbenika i stvorio kvalitetan puhački orkestar. Bio je to sastav koji se mogao transformirati iz puhačkog u jedan mješoviti glazbeni sastav jer su mnogi od glazbenika naučili svirati i po dva glazbala“ (Herout, 2016, 101). Kadar koji je Jan Vlašimsky izučio već 1922. prepoznat je, ali kako bi bili kompletni, organizirali su nabavu novih uniformi i glazbala te time podigli puhački orkestar na novu razinu. Zahvaljujući tajniku Društva za promicanje glazbe Josipu Kaufu i direktoru Prve hrvatske štedionice u Virovitici, sa športskim i kulturnim udrugama u Virovitici dogovorili su vrtnu zabavu u parku te je novac prenamijenjen za glazbala i uniforme. „Na novim glazbalima kvaliteta sviranja 20 aktivnih članova Društva postaje još bolja, a tadašnjih 49 polaznika Glazbene škole 1922.godine bili su garancija da će biti dostojni nasljednici onih koji su zbog visokog životnog vijeka postupno odlazili“ (Herout, 2016, 102).

4.1. Temelji službenog glazbenog obrazovanja u Virovitici - Društvo za promicanje glazbe

Početak limene glazbe u Virovitici datira iz davne 1883. godine kada je osnovano *Društvo za promicanje glazbe*. Društvo je osnovano više iz potrebe nego iz zadovoljstva ili rodoljubnog zanosa te je preteča službenog glazbenog obrazovanja u Virovitici. Okupljeni su vješti glazbenici na limenim i gudačkim instrumentima te osnovali kapelu. Nadzapovjednik Vatrogasnog društva ing. Wagner okupio je doseljene glazbenike (uglavnom Čehe) i osnovao malu glazbenu kapelu. Glazba je odmah po osnutku počela svirati u Virovitici i okolici. U okviru Društva osnovana je i glazbena škola kako bi Društvu osigurala pomladak. Ta godina se smatra početkom limene glazbe u Virovitici.

No, za glazbeni život Virovitice svakako je najznačajnija 1886. g. kada na mjesto učitelja i kapelnika dolazi Čeh Ivan (Jan) Vlašimsky. Zahvaljujući njemu stvorene su osnove glazbenih udruga koje djeluju i danas.

Glazba je tada sve traženija, stanje u društvu je bolje nego ikada. U glazbi su svirali uglavnom obrtnici, radnici i seljaci, a kao zanimljivost u zapisima se navodi da je polovica članova glazbe potjecalo iz obitelji Šolc i Mikolčević. Nakon proslave 50. godišnjice 1933. Društvo zapada u sve veće poteškoće, smanjuju se prihodi Društva pa dolazi u pitanje čak i opstanak glazbe. Domaća glazba sve se manje traži, sve se češće pozivaju glazbeni sastavi iz drugih mjesta. U tako otežanim uvjetima rada Društvo 1936. godine, nakon 50 godina rada, napušta dugogodišnji kapelnik Jan Vlašimsky. Kapelnik se dostojno oprostio od glazbe. Taj neumorni muzičar, skladatelj i aranžer, pedagog i voditelj ostavio je neizbrisiv trag u glazbenom životu Virovitice. Njegov rad za života nikada nije bio dovoljno cijenjen niti vrednovan.⁴

⁴ Izvor: <http://www.gradskaglazbavirovitica.hr/povijest-gradske-glazbe-virovitica/> (11.07.2023)

Slika 4: Društvo za promicanje glazbe⁵

4.2. Povijest imena i lokacije škole

Za vrijeme Jana Vlašimskog škola nosi naziv *Guslačka škola*. Godine 1945. preimenovana je u *Gradsku muzičku školu*, a od 1973. godine nosi ime *Josipa Štolcera Slavenskog*. Odlukom općinskog vijeća broj 2189-01-01-92-1 od 21. srpnja 1992. godine škola dobiva ime po prvom voditelju i učitelju, *Glazbena škola Jan Vlašimsky*.

U samom početku škola je imala jednu učionicu smještenu u prizemlju Dvorca Pejačević. U vrijeme Frana Mikolića djelovala je u kući F. Benkovića na uglu Bečke i Rusanove ulice.

U novinskom članku iz 1976. godine spominje se da škola djeluje na više lokacija; matična škola bila je u staroj dotrajaloj zgradi u Ulici maršala Tita (u blizini Kazališta), dvije učionice bile su u Domu JNA (današnjem Domu oružanih snaga Republike Hrvatske), jedna učionica nalazila se u zgradi stare ljekarnice pokraj Crkve sv. Roka, u Obrtnoj zadruzi i u uredu Čazmatransa u Ulici Matije Gupca.⁶

Djelatnici škole su godinama tragali za novim, boljim i funkcionalnijim prostorom. Godine 1989. našlo se privremeno rješenje i škola je smještena na kat Dvorca Pejačević, a 1992.

⁵ Izvor: <https://www.vlasimsky.hr/povijest/> (20.07.2023)

⁶ <https://www.vlasimsky.hr/povijest/> (11.07.2023.)

godine škola na korištenje dobiva bivšu vojnu zgradu u Ulici Antuna Mihanovića u kojoj i danas djeluje.

4.3. Jan Vlašimsky-učitelj i pedagog

U prilogu knjige „Jan Nepomuk Vlašimsky“, može se iščitati kakav je učitelj bio Jan Vlašimsky. Navodi se kako je „oduševljeno ulagao svoju poletnu mladost, razboritu muževnost, glazbeno znanje, vrlo sposobnu vještinu i talent za glazbeni napredak i društveni užitek cijelog građanstva Virovitice, jer se vazda odazivao nesebično želji virovitičkih društava, ustanova i prigodnih crkvenih svečanosti na uzvišenje Božje slave, svjetovnih u prosvjetne svrhe te često u korist sirotinje“ (Herout, 2016, 279).

Kao prosvjetni djelatnik, „glazbene kompozicije je harmonizirao, obavio instrumentaciju svakom pojedinom glazbeniku za porabu, vježbu za njegovu vrstu instrumenta, kajde ispisivao i nikada nije imao pomoćnika ni zamjenika“ (Herout, 2016, 279). Njegov rad je prepoznat od drugih umjetnika i uvršten u njihove glazbene manifestacije, kroz održavanje koncerata i crkvenih svečanosti.

Društvo za promicanje glazbe, koje je bilo inicijator osnivanja glazbene škole u to vrijeme i pod čijim je pokroviteljstvom škola bila, nastojalo je „...omogućiti nauku na guslanju kod mladeži osnovnih škola. Društvena je pravila za molbu uprave odobrila tadašnja Zemaljska vlada, Odio za unutrašnje poslove, a neobaveznu nauku u guslanju napose odobrio Odio za bogoštovlje i nastavu. Županijski školski nadzornici posjećivali su njegovu obuku u guslanju prigodom službenog boravka u Virovitici. Na svršetku školske godine priveo je svoje učenike i učenice javnom ispitu iz glazbene nauke i teorije i vještine u sviranju na guslama. Na tim ispitima predočio je izvješće sa imenima svih polaznika guslačke škole. U izvješću je ocjenjivao-klasificirao svakog pojedinca“. (Herout, 2016, 280). *Guslačkoj školi* dao je obilježje obrazovne ustanove kojom je savjesno uspješno rukovodio te poticao učenike na učenje i sviranje instrumenta. Sa mladima se ophodio kao prijatelj, a ne kao strogi učitelj. U zapisima iz tog vremena stoji da je bio pristupačna i dobronamjerna osoba. Kroz učiteljsko djelovanje, često je surađivao s književnikom Franom Kuhačom (Herout, 2016). Za svoj rad nije dobivao nagrade. Međutim, zabilježeno je da je Kraljevska zemaljska vlada bila upoznata sa prosvjetnom i glazbenoj djelatnosti društva na vlastitom glazbenom obučavanju pomlatka i

uvažavala je to kao plemeniti odgojni i obrazovni rad. Na temelj toga, svake je godine Društvo za promicanje glazbe dobivalo novčanu pomoć kako bi nastavilo djelovati.

„Na kraju svake školske godine kapelnik Vlašimsky je s učenicima održavao javne nastupe i koncerte koje su posjećivali ne samo roditelji učenika, već i brojni građani. Općenito, u Virovitici je vladao veliki interes za glazbeni sastav Jana Vlašimskog, a dokaz tome je 121 nastup 1922.godine.“ (Herout, 2016, 103).

Kako navodi Herout (2016,104), vidljivo je da je radio mnogo, da je slijedio melodiku narodne glazbe i tadašnje suvremene glazbe u Hrvatskoj. „Prvi put 1923. godine zabilježen je nastup limenih glazbala te su na tom događaju posjetitelji mogli pratiti program sjedeći za stolovima, a ne kao dotadašnji „poredani u stolicama“ što je omogućilo izmjenjivanje dojmova među publikom u vrijeme stanki. Program je otvorila domaća glazba pod upravom kapelnika Vlašimskog, a nastupio je gudački kvartet, pjevački kvartet *Mir* te salonski orkestar. Bogat glazbeni život ispunio je još jedan tamburaški sastav *Mladost* (1919.-1925.) kojeg je također vodio Jan Vlašimsky. Također je povremeno dirigirao i u drugim pjevačkim i gudačkim orkestrima.“

5. GLAZBENA UDRUŽENJA U DOBA JANA VLAŠIMSKOG

Više nego bogata kulturna baština grada Virovitice potaknuta buđenjem nacionalne svijesti seže iz razdoblja nakon Hrvatskog narodnog preporoda. Iako je djelovao u svim udrugama i institucijama koje su promicale kulturu (*Gradska glazba, HPD Rodoljub, Društvo za promicanje glazbe i Češka beseda*), u ovom radu neophodno je pobliže opisati dvije udruge odnosno organizacije koje su djelovale u vrijeme Jana Vlašimskog na području grada Virovitice te su se spominjale kroz rad.

Kako je ranije istaknuto, Jan Vlašimsky ostavio je neizbrisiv trag u *Hrvatskom pjevačkom društvu Rodoljub* gdje je vodio muški pjevački zbor, a početkom 20. stoljeća osnovan je i ženski, a nakon toga i mješoviti. Oko 1880. godine, obzirom na političku situaciju u tadašnje vrijeme većinom su skladane pjesme koje potiču domoljublje.

Na području Slavonije, pa tako i Virovitice, Česi su bili manjina, ali značajan je bio i njihov doprinos koji su ostavili u tadašnjoj, ali i današnjoj kulturi. Osnivanje *Češke besede* (1919) u Virovitici jedno je od prvih zabilježenih u Hrvatskoj nakon Prvog svjetskog rata, a sve s ciljem da virovitički Česi održavaju svoju kulturu i uspore asimilaciju koja se već tada počela osjećati i u njihovoj sredini. Jan Vlašimsky kao značajan predstavnik češke nacionalne manjine, obavezu rukovodeće pozicije u HPD Rodoljub, zamijenio je radom u *Češkoj besedi* u izvršnom odboru, no međutim nije prestao surađivati sa Rodoljubom. Time je preuzeo veću odgovornost. Njegovi su muzički sastavi nastupali i na kulturnim programima ove udruge, povremeno je imao i predavanja za članove Besede o nekim češkim glazbenicima ili povijesnim ličnostima. (Herout, 2016).

5.1. Hrvatsko pjevačko društvo „Rodoljub“ Virovitica

„Glazbeni život Virovitice postojao je prije osnutka *Hrvatskog pjevačkog društva Rodoljub*, gradska glazba, odnosno organizirano sviranje i pjevanje zaintrigiralo je narod te potaknulo na stvaranje konkretnijih glazbenih disciplina. Potaknuto takvim namjerama, neformalno je osnovano Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub na inicijativu virovitičkog liječnika, dr. Plohna. Društvo je izvodilo pjesme uglavnom na njemačkom i mađarskom jeziku; zbog nepovoljnih političkih uvjeta slabije su se izvodile pjesme na hrvatskom jeziku. Na samome početku djelovanja definirana su društvena pravila kojih su se morali pridržavati svi članovi te prema kojima se morala jasno očitovati ozbiljnost i posvećenost svakog od njih“. (Feletar, 1980, 45).

Obzirom na tadašnje političko stanje, godine 1874. Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub na nekoliko je godina prekinulo s radom. Kako navodi Feletar (1980), ubrzo nakon gašenja društva, zbog ustrajnih želja i potreba građana grada Virovitice, učitelj Gjuro Žakić formirao je muški zbor sastavljen od mladića s izrazitom željom za pjevanjem rodoljubnih pjesama. Tako je godine 1880. službeno osnovano Hrvatsko pjevačko društvo Rodoljub na čelu sa zborovođom i ravnateljem Gjurom Žakićem, koji je idućih deset godina uspješno upravljao društvom. Nakon kratkotrajne krize te ostavke tadašnjeg ravnatelja i zborovođe Gjura Žakića, za zborovođu i dirigenta izabran je Jan (Ivan) Vlašimsky pod čijim ravnanjem društvo doživljava najplodnije i najuspješnije godine djelovanja. Hrvatskog pjevačkog društva Rodoljub procvatilo je u svakom smislu: znatno obogaćen glazbeni repertoar, pojačano koncertiranje, širenje umjetničkih djelatnosti; osim muškog pjevačkog zbora, osnovan je mješoviti zbor, ženski pjevački zbor, violinski orkestar, tamburaški orkestar, kazališne djelatnosti te mnoge druge. Zborovođa i dirigent Jan (Ivan) Vlašimsky povukao se iz službe nakon gotovo trideset uspješnih godina djelovanja u društvu te pridonosio radom u Češkoj besedi Virovitica i glazbenoj školi (Društvo za promicanje glazbe).

Slika 5. HPD Rodoljub u Virovitici 1893.godine-na poledini potpis J. Vlašimsky, zborovođa⁷

5.2. Češka beseda

Prva *Češka beseda* u Virovitici osnovana je 29. lipnja 1919. godine. Prvi predsjednik bio je Vjekoslav Ružička. Inicijator za osnivanje bio je Rudolf Kopřiva, vlasnik gostione u čijim društvenim prostorijama su se Česi najviše okupljali. Beseda u prošlosti nije imala vlastite prostorije, što je jedan od osnovnih uzroka djelovanja besede s prekidima (1919.-1941; ponovno osnovana 2002. godine, kao Češka beseda Virovitica). Jedan od najistaknutijih predsjednika stare Češke besede bio je glazbenik, glazbeni pedagog i skladatelj Jan

⁷ Izvor: Vjenceslav Herout (2016.): Jan Nepomuk Vlašimsky, str: 75

Vlašimsky. Zahvaljujući njegovom svestranom djelovanju i entuzijazmu (djelovao je u svim glazbenim društvima u Virovitici, Gradskoj glazbi, HPD Rodoljub, osnovao je glazbenu školu koja danas nosi njegovo ime), a u vrijeme intenzivnog djelovanja u kulturnom životu Virovitice i tadašnja Češka beseda je imala svoj zamah u aktivnostima. Češka beseda je ponovno osnovana 4.svibnja 2002.godine. Danas ima 120 članova (sedamdesetak aktivnih). U svojem povijesno-istraživačkom djelovanju otkriva Čehe, koji su ostavili traga u kulturnom životu Virovitice. Desetgodišnje istraživanje života i djela glazbenika Jana Vlašimskog rezultiralo je izdavanjem opsežne monografije *Jan Nepomuk Vlašimsky*, autora Vjenceslava Herouta i urednice Jasne Berger. Monografija predstavlja značajno djelo kulturne povijesti Virovitice. Najveći projekt Češke besede Virovitica je međunarodna glazbena manifestacija Proljetni zvuci Jana Vlašimskog koja se održava svake godine posljednjih 20 godina. Okuplja jednom godišnje sljedbenike pedagoškog i skladateljskog rada Jana Vlašimskog kroz organizaciju koncerata, okruglih stolova, međunarodnih susreta, okuplja glazbenike profesionalce i amatere kroz razne koncerte i kulturno-umjetničke programe, inovira projekt, uključivanjem mlađih generacija glazbenika (u stvaralačkom smislu-obrađe skladbi i nove kompozicije inspirirane djelima Jana Vlašimskog).⁸

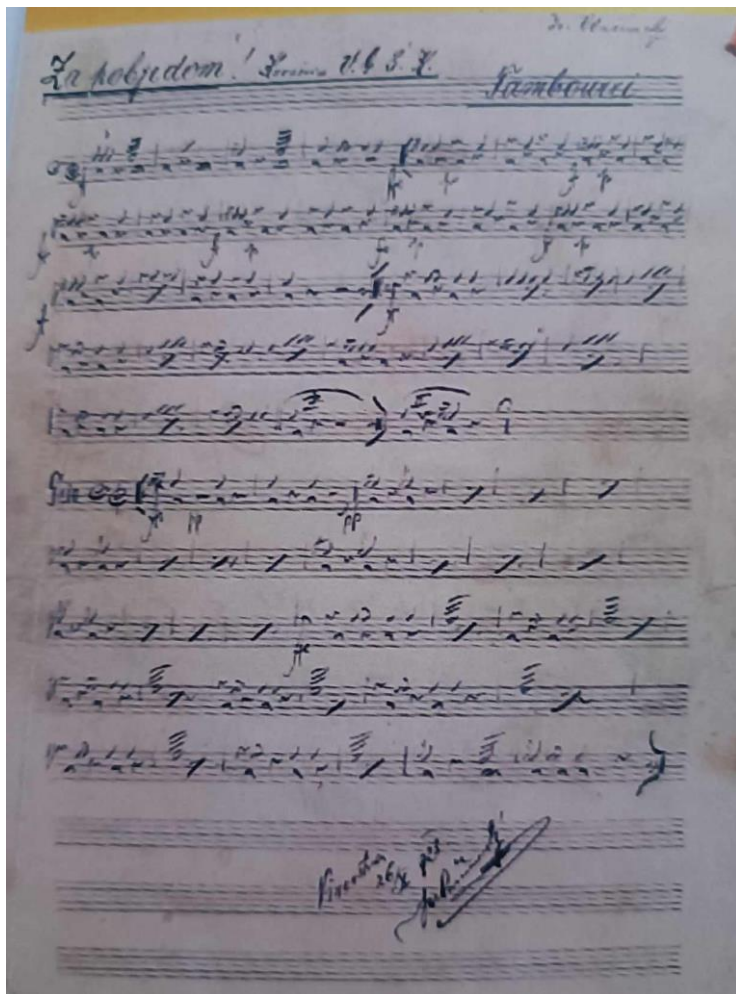
Najznačajnija djela Jana Vlašimskog koja su se izvodila na koncertima povodom manifestacije „Proljetni zvuci Jana Vlašimskog ” su:

- „Starodrevna Virovitica ”,
- „Virovitičko šetalište”,
- „Dobro moje ” i
- „Za pobjedom ”.

⁸ Izvor: <http://mreza.hr/stranica?p=ceska-beseda-virovitica-c160> (11.07.2023.)

Slika 6. Iz pjesmarice Društva za promicanje glazbe „Flurghorno 2 B“ (1920.godina)

Slika 8. Za pobjedom-koračnica V.G.Š.K.- skladao Jan Vlačimsky 1923. godine

6. GLAZBENA ŠKOLA JAN VLAŠIMSKY DANAS

Glazbena škola Jan Vlašimsky Virovitica, samostalna je umjetnička škola koja provodi predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje. Škola je osnovana 1886. godine, a ime je dobila 1991. godine po svom prvom voditelju, učitelju, svestranom glazbeniku i pedagogu koji je pedeset godina bio nositelj glazbenog života Virovitice – Janu Vlašimskom iz Češke. Škola ima područnu školu u Pitomači koja je počela s radom 15. listopada 2007. godine i dislocirani odjel u Suhopolju.

Slika 9. Glazbena škola Jan Vlašimsky danas⁹

Značajno je za istaknuti da je 2019. godine Muzička akademija u Zagrebu, prema odluci članova Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga, koje već više od šezdeset godina djeluje na unapređivanju i poboljšavanju stručnog znanja i stalnom usavršavanju članova, Glazbenu školu Jan Vlašimsky iz Virovitice proglasila najboljom glazbenom školom u Hrvatskoj. Glazbena škola Jan Vlašimsky, dokaz je kako se i iz male sredine, ali uz kvalitetan, predan i vizionarski rad, mogu ostvariti sjajni rezultati.

⁹ Izvor: <https://www.vlasimsky.hr/> (12.07.2023)

6.1. Nastava i glazbene aktivnosti škole

Djelatnost škole je predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje. Predškolski program pohađaju djeca od 4 do 8 godina. Nastava se održava u manjim obrazovnim skupinama dva puta tjedno po 45 minuta. Osnovnoškolski program uglavnom upisuju djeca nakon završenog drugog razreda redovne osnovne škole.

Glazbena škola Jan Vlašimsky ima šest odjela (teoretski, puhači, tambura, harmonika, gitara i klavir), koji su na brojnim državnim i međunarodnim natjecanjima godinama ostvarili sjajne rezultate, a ranije spomenuto priznanje za “najbolju glazbenu školu u Hrvatskoj” plod je svih tih rezultata.

U školi se provodi glazbeno obrazovanje na slijedećim instrumentima:

1. Glasovir
2. Gitara
3. Harmonika
4. Violina
5. Tambura (bisernica, brač)
6. Flauta
7. Klarinet
8. Saksofon
9. Truba
10. Trombon
11. Rog
12. Tuba
13. Violončelo
14. Udaraljke

Svi učenici pored sviranja na instrumentima uče i solfeggio, a od trećeg razreda Osnovne škole su obvezno uključeni u skupno muziciranje koje se sastoji od pjevačkog zbora, harmonikaškog, tamburaškog, puhačkog ili gitarističkog orkestra i komornih sastava. Od školske godine 2009./2010. škola provodi i srednjoškolski glazbeni program, glazbenik instrumentalist i glazbenik teoretičar, a isto tako i pripremni razredi kao i solo pjevanje.

Od rujna 2021.godine uvodi se novi program uz suglasnost Ministarstva znanosti i obrazovanja - Osnovno obrazovanje za program udaraljki i Osnovno obrazovanje za program rog.¹⁰

6.2. Perspektiva i razvoj Glazbene škole Jan Vlašimsky Virovitica

Vizija škole je razviti obrazovno-odgojni umjetnički sustav koji će znanjem posredovati svakom učeniku na njemu dostupan i jasan način; kroz međusobno uvažavanje i poštivanje izgraditi sustav, pomoći svakom odgojno-obrazovnom sudioniku u kojem će se osjećati prihvaćeno, poželjno, zadovoljno i sretno i sve to postići na način da se svakome bez obzira na mogućnosti i socijalno-ekonomsko stanje pomogne u osobnom razvoju. Ponudom različitih aktivnosti, programa i projekata davati dobru podršku za razvoj temeljnih ljudskih vrijednosti. Na poseban način poticati izvrsnost, kritičnost, inovativnost i kreativnost, odgajati za važnost suosjećanja i pomoći potrebnome te stvoriti dobre preduvjete (osnovna-srednja glazbena, akademija).

Kako u Glazbenoj školi Jan Vlašimsky iz godine u godinu raste broj zainteresirane djece, u planu je izgradnja nove škole.

U planu škole je i otvaranje novog programa, a to je suvremeni ples, balet, udaraljke. Taj program isto tako zahtijeva uvjete kako bi se mogao provoditi, što podrazumijeva učionice koje su predviđene po pravilniku u umjetničkim školama u kojima se provodi isti. Također tu su i programi glazbene igraonice koji se odnosi na djecu predškolskog uzrasta u dobi od 4-8 godina koji su potencijalni kandidati za osnovnu školu. Sve navedeno je produkt rada svih djelatnika škole u suradnji sa roditeljima koji su velika potpora u odgojno-obrazovnom procesu, kao i velika potpora grada Virovitice. Pokazatelji rada su postignuća na raznim natjecanjima (regionalna- HDGPP, državna- HDGPP, međunarodna unutar i izvan RH). Isto tako svake godine škola ugosti eminentna imena iz raznih zemalja (seminari, radionice edukativnog karaktera) na raznim instrumentima te koncertima, a sve su to profesori sa bogatim iskustvom i znanjem., stvaranje vlastitih kompozicija kao i suradnja sa udrugama humanitarnog i kulturnog karaktera. Sudjelovanje na raznim projektima kao što su “ VIMM“ Klarinetista koji se održava svake godine u siječnju za vrijeme zimskih praznika jer je onda cijela škola na raspolaganju. Projekt“ TRI ŠKOLE“ ,međunarodnog karaktera. Isto tako, pokazuje se interes za obrazovanje odraslih, tako da je u planu i dodatni program koji se

¹⁰ Izvor: <https://www.vlasimsky.hr/> (12.07.2023)

također provodi u umjetničkom obrazovanju. Kako je svake godine sve veći interes za upis u prvi razred osnovnog i srednjeg obrazovanja, Glazbena škola Jan Vlašimsky već je vrlo prepoznatljiva, ne samo u Hrvatskoj, nego i drugim zemljama. Suraduje se sa školama u Češkoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Njemačkoj te je istaknuta popularnost škole. Cilj i zadatak nije samo glazbeno obrazovanje nego i očuvanje glazbene tradicije, koju ovaj kraj i sada posjeduje te na taj način promovira kako grad, tako i cijelu Virovitičko-podravsku županiju.

7. ZAKLJUČAK

Kao zaključak ovog završnog rada, može se reći da Jana Vlašimskog smatramo vrsnim glazbenim pedagogom i osnivačem glazbenih izričaja u Virovitici. Razvoj njegovog djelovanja obuhvaća prepoznavanje talenata u glazbi te upornost u njihovom daljem školovanju. Trebao je samo čuti osobu da pjeva i svira i već bi je motivirao i poticao da postane polaznik glazbene škole. Važno je istaknuti i suradnju sa istinskim zaljubljenicima u glazbu kroz koju se najbolje očituje njegov pedagoški i odgojiteljski duh. Svojim radom obilježio je prošlost, sadašnjost i budućnost kraja u kojem je glazbeno i pedagoški obilježio. Generacije koje dolaze, nastavljaju njegovu tradiciju glazbenog djelovanja kroz održavanje manifestacije njemu u čast pod nazivom *Proljetni zvuci Jana Vlašimskog*. Iz svega navedenog vidljivo je da su njegova volja, strast, kreativnost i marljivost dovele do toga da se ustanova glazbenog obrazovanja s ponosom zove *Glazbena škola Jan Vlašimsky* u Virovitici.

8. POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Herout, V. (2016). *Jan Nepomuk Vlašimky*. Virovitica: Češka beseda
2. Feletar, D. (1980). *HPD „Rodoljub“ Virovitica 1880 – 1980*. Čakovec: TIZ „Zrinski“

Internetski izvori:

1. Češka beseda Virovitica, <http://mreza.hr/stranica?p=ceska-beseda-virovitica-c160> (12.07.2023)
2. Glazbena škola Jan Vlašimsky Virovitica, <https://www.vlasimsky.hr/> (12.07.2023)
3. Gradska glazba Virovitica, <http://www.gradskaglazbavirovitica.hr/povijest-gradske-glazbe-virovitica/> (11.07.2023)
4. Portret Jana Vlašimskog, <https://nacionalnemanjine.hr/jan-vlasimsky-viroviticki-glazbeni-velikan/> (05.07.2023.)

9. SAŽETAK

U posljednjih desetak godina mnogo se saznalo, govorilo i pisalo o Janu Vlašimskom. Objavljeni su članci na temelju kojih je pripremljena i knjiga autora Vjenceslava Herouta koja je i temeljna literatura ovoga rada obzirom da objedinjuje niz dokumenata, fotografija, radova, intervjua i sličnih izvora koji govore o životu i radu Jana Vlašimskog. Rođen u Češkoj, mladost proveo u Beču i Pečuhu, a veći dio života i rada zasnovao je u Virovitici gdje je postavio temelje glazbenog učenja i pedagogije. Ovaj rad obuhvaća početke glazbe u gradu Virovitici, ukratko ističe život Jana Vlašimskog, opisuje pedagoške aspekte njegovog rada te postavljanje temelja glazbene umjetnosti u jednom malom gradu kao što je Virovitica, a štoviše i ime današnje Glazbene škole nosi njegovo ime te ostvaruje iznimne nacionalne i međunarodne uspjehe.

10.SUMMARY

In the last ten years, a lot has been learned, said and written about Jan Vlašimsky. Book by the author Vjenceslav Herout was prepared, which is also the basic literature of this work since it brings together a number of articles, documents, photographs, works, interviews and similar sources that talk about the life and work of Jan Vlašimsky. He was born in the Czech Republic, spent his youth in Vienna and Pécs, and spent most of his life and work in Virovitica, where he laid the foundations of music learning and pedagogy. This paper covers the beginnings of music in the town of Virovitica, briefly highlights the life of Jan Vlašimsky, describes the pedagogical aspects of his work and the laying of the foundations of musical art in a small town such as Virovitica, and moreover, the name of the current Music School bears his name and realizes exceptional national and international successes.

11.POPIS SLIKA

Slika 1. Jan Nepomuk Vlašimsky

Slika 2. Obiteljska fotografija Jana Vlašimskog (1924.)

Slika 3. Najstariji sačuvani notni zapis Jana Vlašimskog iz 1878.godine

Slika 4: Društvo za promicanje glazbe

Slika 5. HPD Rodoljub u Virovitici 1893.godine-na poledini potpis J. Vlašimsky, zborovođa

Slika 6. Iz pjesmarice Društva za promicanje glazbe „Flurgelhorn 2 B“ (1920.godina)

Slika 7. Notni zapisi Jana Vlašimskog, crkvene pjesme pisane za orgulje, 18.strana zbirke notnih zapisa „Crkvene pjesme“ (Pjevački arhiv župne crkve Virovitica)

Slika 8. Za pobjedom-koračnica V.G.Š.K.- skladao Jan Vlašimsky 1923. godine

Slika 9. Glazbena škola Jan Vlašimsky danas